

יש מצב של מלחמה. יש מצב של שלום. אין ולא יכול להיות, לאורך ימים, מצב של "לא מלחמה ולא שלום". זאת כבר הוכיח בשעתו לנין לטרוצקי. אם אין שלום, מוכרח לה לפי רזיק כמוקדם או במאוחר — מלחמה. כפי שי קרה לפתע פתאום לפני ארבע שנים. מה הן, אם כן, הדרכים לשלום?

בתיאוריה יש ארבע דרכים כאלה: הדרך הישראלית, הדרך הסובייטית, הדרך האמריקאית, והדרך האמריקנוסובייטית.

הדרך הישראלית

תנועתנו דוגלת מאז ומעולם בדרך הישראלית לשלום. כלומר: יוזמה ישראלית, שתתחיל בהצהרה ישראלית על המחיר שמכנים לשלום, ועל התמורה שאנו רוצים להשיג. המחיר: נסיגה לגבול ה-4 ביוני, בשינויים קטנים ומוסכמים; הסכמה להקמת מדינה פלסטינית, פיתרון לבעיית הפליטים. התמורה: שלום רשמי ואמיתי, סידורי-ביטחון משוריינים, גבול פתוח, ריקמת-חיים חדשה בין עמי המרחב. לאור ניתוח המצב, כולל ההצהרות האחרונות של מנהיגי ערב, אנו משוכנעים שגם היום יכולנו להשיג שלום ישיר עם מצריים ולפסי טיך, כלי התערבות המעצמות, אילו הצהרנו בפה מלא, ובדרך אמיתית, שזהו המחיר וזהו התמורה.

אין לי זמן להביא בפני הבית את גודש העובדות. אסתפק בשתי הצהרות — של נשיא מצריים ושל מלך ירדן. אנואר אל-סאדאת, באותו נאום במועצת-האומה מה-2 ביוני, שהותקף וסולף בעיתונות, והיום בכנסת, אמר: "ניסינו, ואנו עדיין מנסים, לפתור את המשבר בדרך דיפלומטית. לא נעלנו את השער, ולא נחמיץ אף הזדמנות להסדר שלום. התוספת המלחמתית באותו נאום, שבה השתהה אותנו לצלבנים, באה — לדבריו — מפני שאינו מאמין שישראל מוכנה להחזיר את השטחים גם תמורת שלום. חבל שראש הממשלה אמרה פה בעניין זה חצי-אמת, באמרה "סוף ה"

הצעה מהפכנית של סיעתנו:

ציטוט, באמצע הפסקה, ובהעלימה את ההקשר המלא. ראשי-הממשלה גודדה מאיר: אתה מטעף, מפני שאמרת: "בין היתר הוא אמר זאת". אורי אכנרי: גברתי ראש-הממשלה, מונח לי פני הנאום. אני, במיקרה, חוקר-חובב של תולדות הצלבנים, גם של הספרות הערבית וגם של הספרות האירופית על נושא זה. אל-סאדאת אמר (אפשר לי האמין או לא להאמין לדבריו, זה לא משנה, חשוב מה הוא אומר): הצלבנים המשיכו במלחמה נגדנו פעם אחרי פעם, והישראלים — גם אם היה שלום עכשיו — ינסו עוד פעם לכבוש אדמה מצרית, וכן הלאה וכן הלאה.

שמואל תמיר: — — — (לא נקלט). אורי אכנרי: הוויכוח עכשיו איננו מהי ה' אמת ההיסטורית על הצלבנים. הוויכוח הזה קיים בין ההיסטוריונים עד היום הזה. יש הרבה אחיזה להשקפה הערבית על הצלבנים — — — יצחק רפאל: מה שאמר סאדאת — על זה הוויכוח. ואתה לא מסרת בדיוק את דברי סאדאת. אורי אכנרי: בדיוק, חברי-הכנסת רפאל. ה' ויכוח אינו על השאלה האם נכונה ההשקפה האירופית או הערבית על הצלבנים. הוויכוח הוא על השאלה: מה אמר סאדאת. וסאדאת לא אמר — יצחק רפאל: סאדאת אמר שהסדר מדיני איננו בא במקום הסדר מלחמתי. אורי אכנרי: לא דובים ולא יער. אין זו אמת. חברי-הכנסת רפאל, אני מציע לך לקרוא את הנאום במלואו. אין זכר לדבר הזה.

יצחק רפאל: קראתי אותו. אתה קראת רק קטעים, ואני קראתי אותו בשלמותו. אורי אכנרי: גם אני קרא אותו עוד פעם.

המלך חוסיין, באותו יום עצמו, פירסם הודיעה מעניינית עוד יותר. בפולמוס שלו עם אירגוני הפידאיון הפלסטיניים, האשים אותם בנכונות להקים מדינה פלסטינית, תוך שלום עם ישראל.

הוא אמר: "מהיגים של הפידאיון חורטים מזימה להקים מדינה פלסטינית פורשת... הקושרים משתמשים בתנועת הפידאיון כדי להסוות את מזימת הבגידה שלהם... הם מוכנים למכור את עצמם לאויב". הפרשנים הערביים קבעו שאישום זה הוטח בראש ובראשונה בפני יאסר עראפאת. יחד עם עובדות רבות אחרות, מוכיחות הצי הרות אלה שישינה גם כיום אפשרות מעשית שיוזמת-שלום ישראלית ישירה, כלפי מצריים והפלסטינים, תביא לשלום-אמת.

ברית-המועצות חודרת למרחב

זאת אנחנו מציעים, מזה ארבע שנים, ולמעשה מאז קום המדינה, אולם ממשלה זו, וראש-ממשלה זו, אינן מוכנות לכך. בכך הפכה את ישראל לבדורגל, בו בועטים כל המבקשים לרכוש את לב הערבים ולהבי טיח להם את אשר היינו צריכים להבטיח בעצמנו.

הדרך הסובייטית

הדרך השנייה מובילה למוסקבה — הדרך של PAX

אילו התקיימה פגישה בלאפלנד, או בכל מקום, אפשר היה לנשש בזהירות בכיוון זה. אולם ממשלה זו, וראש-ממשלה זו, אינן מוכנות ללכת בדרך זו ברצינות, מפני שאינן מוכנות לשלם את המחיר, שהוא נסיגה, וגם תלותנו בארצות-הברית מקשה על כך.

הדרך האמריקאית

הדרך השלישית היא הדרך האמריקאית, הדרך של PAX AMERICANA.

רוג'רס ניסה ללכת בה. הוא אינו מקבל את עצות חיכ בגין, המתנדב לתפקיד של יועץ מיוחד לבית הלבן. רוג'רס הבטיח למצרים נסיגה ישראלית, תמורת דחיקת רגלי ה' סובייטים. אך מכיוון שלא היה מסוגל לספק את הסחורה — התחייבות ישראלית לנסיגה — הוא נכשל, ואחרי רוג'רס בא פודגורני.

ברית סאדאת-פודגורני מוכיחה שאין עוד ממש בתקווה האמריקאית לדחוק את רגלי הפובליטים מן המרחב. הכנסנו אותם הנה, וכאן הם יישארו.

אפילו היתה ממשלה ישראל מוכנה לקבל את כל תוכנית רוג'רס — מסופקני אם ניתן עוד להשיג כיום שלום ישיר אלי-מצרי-אמריקאי, בלי השתתפות ברית-המועצות. אך ממשלה זו, וראש-ממשלה זו, אינן מוכנות לקבל אף את תוכנית רוג'רס.

הדרך המשולבת

למעשה הגענו עכשיו לסופו של פרק. אמריקה ניסתה לדחוק את רגלי ברית-המועצות ממצריים, תמורת הבטחה לסלק אותנו מן השטחים המוחזקים. היא רצתה שניצחנו תיוקף על חשבונה, והיא התכוננה לגבות את המחיר — במטבע של אינטרס אמריקאי.

ברית-המועצות השתדלה לסכל נסיון זה, להוכיח למצרים שרק היא יכולה להביא לנסיגה ישראלית, ולגבות את ה' מחיר בצורת התבססות סובייטית.

צרפת, בריטניה, ולאחרונה גם גרמניה, ניסו כולן להיכי

ועידת-שלום מרובעת

נס למישחק זה של מכירת הנסיגה הישראלית. תמהני מדוע לא עוסקות בכך גם מונאקו וליכטנשטיין. כל הנסיונות הנפרדים האלה הגיעו לקיצום. אמריקה יודעת שאין תזווה בלי ברית-המועצות, וברית-המועצות יודעת שאין תזווה בלי ארצות-הברית. מכאן והלאה אין הסדר בלי שיתוף שתי מעצמות-העל — אותו שיתוף פעולה שעזר להקמת ישראל. התנאים נתונים: שלום, הכרה הדרת, סידורי-ביטחון, נסיגה לגבול הקודם בשינויים קלים, ואולי פיתרון פלסטיני.

האם אנחנו מעוניינים בהסדר כזה? עזר וייצמן אומר — לא. עדיפה מלחמה.

מלחמה שתביא אולי לשלום — לשלום של בית-יקברות.

אנחנו אומרים: בהחלט כך. השלום חשוב לאין-שיעור מן השטחים המוחזקים, וניתן להשיג שלום שיבטיח את ביט' חוננו ואת עתידנו.

ועידת שלום מרובעת

על כן אנו מציעים לממשלת ישראל, אם אין ברצונה או בכוחה ללכת בדרך של יוזמת-שלום ישירה כלפי מצריים ופלסטיין, ללכת בעין פקודה לקראת האפשרות הרביעית. לא להמתין באפסימקשה, לא לחכות להתי דרדרות שתבות, אלא לפתח יוזמה ישראלית. וזו הצעתנו המפורשת: תיזום ממשלת ישי ראל ועידת-שלום מרובעת, בהשתתפות שני היריבים ושתי המעצמות — ישראל, מצריים, ארצות-הברית וברית-המועצות.

הצעה מעין זו הועלתה לאחרונה בעולם, ופורסמה בשמו של הלורד קארואון. יש תימוכין למחשבה שביצועה אפשרי לאלתר, בתנאי שישראל תקבל רשמית את העקרון של שלום אמיתי תמורת נסיגה אמיתית.

מה מציעה הממשלה במקום כל אלה?

תרופת-הפלא הנושנה: עוד נשק, עוד נשק, עוד נשק.

הנשק דרוש להגנה — ואין איש המזלזל בחשיבותו. אך הנשק אינו תחליף לשלום, ולא תחליף למדיניות.

ממשלה הרואה בנשק חזות הכל — כפי שי קבעה היום ראש-הממשלה — אי-אפשר להצי ביטע בעדה.

SOVIETICA ברית-המועצות מבוצרת עתה במצריים, ובמידה רבה בגלל מדיניות ממשלות ישראל. החל בהתקפה של משה דיין על עזה בפברואר 1955, שגרמה לעיסקת הנשק הראשונה של עבד-אל-נאצר עם הסובייטים, ועד לי הפצצת מצריים לעומק והסירוב להציע מפת-שלום סבירה — הכשרנו את הקרקע להתבצרות הסובייטים במצריים בכל לב.

יתכן — ואני אומר זאת בזהירות קיצונית — שיש גם כיום אפשרות מעשית ליוזמה מדינית ישראלית, שמטרתה למצות את האפשרויות להסדר משולש, ישראל-מצרי-סובייטי.

ברית-המועצות רוצה להישאר במצריים, ואינה מעוניינת במלחמה. אנחנו מעוניינים בשלום, ובעליית יהודים מברית המועצות. המצרים מעוניינים בהסדר, ובחזאי אינם מעוניינים להעמיק עוד יותר את התלות בסובייטים.

הצעת סיכום

מטעם סיעת העולם הזה — כוח חדש

מתוך צער על מהדלי הממשלה, ואי-יכו-נותה ליוזם פעולה של ממש לקידום השלום, שהתבטאה היום מחדש בהודעת ראש-הממשלה, ומאחר שהמשך המצב הנוכחי מוכרח להי' ביול ברבות הימים לחידוש המלחמה, תוך כדי עימות עם חלקי העוצמה הצבאית הסובייטית, ולאור ההתפתחויות במרחב, המאפשרות השגת שלום של ממש וסידורי-ביטחון מוחשיים, תמורת החזרת השטחים המוחזקים, ונוכח העובדה ששוכחות שתי המעצמות הגדולות במרחב היא בגדר עונדה מוגמרת, שי' שוב אין להתעלם ממנה, קורא רכונסת לממשלה ליוזם כינוס ועידת-שלום מרובעת, בהשתתפות ישראל, מצ' ריים, ארצות-הברית וברית-המועצות, לשם גיבוש הסכם-שלום כולל, צודק ובריקיימא.

(הצעה זו נדחתה פה אחד, נגד קולו של אורי אכנרי. אכנרי נמנע מהצבעה על ההודעה המדינית של הממשלה ולא הצביע נגדה, מכיוון שבדברי התשובה שלה הבטיחה ראש-הממשלה לפעול ל' מען השלום, ולא רצינו להזדהות בתצ' בעה עם גח"ל.)